

Scurte observații privind impactul codurilor de procedură asupra sistemului judiciar

*judecător dr. Lavinia Lefterache,
 Curtea de Apel București,
 membru al Senatului U.N.J.R.*

Analiza impactului modificării numărului de membri ai completului de judecată la fond asupra sistemului judiciar are ca punct de plecare resursele umane disponibile, precum și numărul de cauze înregistrate pe rolul instanțelor. Diversificarea funcțiilor judiciare propusă de proiectele de coduri de procedură (în materie procesual penală, spre exemplu, în afara funcției de urmărire penală și a funcției de judecată, au fost introduse funcția de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, în faza de urmărire penală, și funcția de verificare a legalității trimiterii sau netrimiterii în judecată) poate avea aceleași consecințe asupra sistemului ca și revenirea la completele colegiale.

Semnificația schimbării poate fi mai ușor înțeleasă, dacă se are în vedere ceea ce a determinat renunțarea la acest sistem în anul 1997, mai ales în condițiile în care media numărului de cauze ce revin spre soluționare fiecărui judecător este mai mare decât cea din anii 1996-1997.

Reforma sistemului judiciar a fost considerată ca o necesitate încă de la începutul anilor '90, astfel că prin adoptarea Legii nr.92/1992, sistemul instanțelor judecătorești și al parchetelor de

pe lângă acestea a fost reorganizat; prin lege s-au înființat curțile de apel și parchetele corespunzătoare, precum și noi judecătorii și parchetele de pe lângă acestea.¹ Corespunzător noii organizări judiciare, au fost modificate și completate normele procedurale, prin introducerea apelului, cale ordinară devolutivă de atac, corelativ cu stabilirea competențelor instanțelor și parchetelor, crescând totodată numărul de judecători și grefieri.

În 1997, Legea nr. 92/1992 a fost modificată din nou, legiuitorul stabilind că se judecă de către un singur judecător cauzele date, potrivit legii, în competența de primă instanță a judecătorilor, tribunalelor și curților de apel.² Motivul principal al acestei modificări l-a constituit numărul de cauze ce reveneau spre judecată fiecărui judecător, cu implicații asupra calității actului de justiție, duratei de soluționare a dosarelor, termenului de redactare a hotărârilor, stocului de dosare.

1 În prezent sunt înființate, prin lege, 188 de judecătorii (dintre care 6 în mediul rural), 42 de tribunale și 15 curți de apel. Numărul nu include instanțele militare. Dintre judecătorii nu funcționează 9 instanțe: Bocșa, Cernavodă, Băneasa, Bechet, Comana, Sângeorgiu de Pădure, Scornicești, Urlați și Jimbolia. Dintre cele 42 de tribunale, Tribunalul Ilfov nu este încă înființat. În privința judecătorilor care nu funcționează, în 2005, o analiză din punctul de vedere al eficienței aparținând C.S.M., a condus la concluzia că menținerea și punerea în funcțiune a acestor instanțe nu răspunde nevoii de eficientizare a sistemului judiciar în ansamblu și de îmbunătățire a calității actului de justiție. (Raportul privind starea justiției în anul 2005, p. 22, pe www.csm1909.ro). Cu toate acestea, trei ani mai târziu

era înființată una dintre judecătorii, cea de la Jibou. Legea nr. 304/2004, în forma anterioară modificării și completării ei prin Legea nr. 247/2005, stabilea obligativitatea înființării a patru tipuri de tribunale specializate (pentru minori și familie, de muncă și asigurări sociale, comerciale, administrativ-fiscale) care urmau să fie puse în funcțiune, în mod eșalonat, până cel mai târziu la data de 1 ianuarie 2008. Sunt înființate 4 tribunale specializate: Tribunalul pentru Minori și Familie Brașov, Tribunalul Comercial Cluj, Tribunalul Comercial Mureș și Tribunalul Comercial Argeș.

2 Legea nr.142 din 24 iulie 1997 privind modificarea și completarea Legii nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească

Evoluție anuală	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Judecători	2471	2806	2863	3130	3308	3479	3511	3560	3560	3563	3738	3671	3799
Cauze pe rolul instanțelor	1272149	1245808	1274505	1321822	1297800	1369976	1485020	1605688	1688550	1453776	1520140	1597433	1728864
penale	234426	250054	254889	280760	292356	291190	296544	319203	321554	329683	366953	370131	332594
civile	1037723	995754	1019616	1041062	1005444	1078786	1188476	1286485	1366996	1124093	1153187	1227302	1396270
Număr de cauze civile și penale ce revin spre soluționare unui judecător	515	444	445	422	392	394	423	451	474	409	407	435	455

Modificarea a produs efecte imediate, numărul de dosare scăzând în 1997, 1998 și 1999, deși, comparativ cu 1996, numărul de dosare înregistrate a crescut. În aceeași perioadă, a crescut și numărul judecătorilor.³

Creșterea numărului de judecători, dar și a numărului de cauze, face ca, în anul 2006, numărul cauzelor care revin spre soluționare unui singur judecător să fie mai mare decât cel din anul 1996 (455 față de 445). Cu toate acestea, în anul 1996, s-a apreciat că este nevoie de o modificare legislativă de natură să reducă numărul de cauze și, implicit, durata procedurilor. Această soluție, eficientă după cum arată datele statistice, a fost renunțarea la completul colegial. Diversificarea funcțiilor judiciare propuse și realizarea lor în virtutea scopurilor pentru care au fost create, celeritatea soluționării cauzelor, obiectivitatea analizei dosarelor, trebuie analizate și în raport de acele instanțe sau parchete care funcționează cu unul, doi sau trei magistrați.

Proiectele de coduri de procedură civilă și penală își propun modificarea sistemului judiciar, în sensul transformării sale într-un sistem mai accesibil cetățeanului, în care cauzele să aibă un termen de soluționare mai scurt, cu mai multe drepturi pentru cei care se adresează instanțelor și parchetelor. Din păcate, lipsa unui studiu de natură a indica dacă sistemul dispune de resursele necesare pentru susținerea acestor idei, poate transforma intenția legiuitorului de a întări actul de justiție, în opusul ei. Un studiu de impact al modificărilor din procedură asupra numărului de cauze și numărului de judecători, procurori, grefieri, ar oferi și un criteriu de stabilire a duratei perioadei tranzitorii, pe care o au codurile înainte de intrarea lor în vigoare, astfel încât să poată fi efectuate modificările administrative necesare bunei funcționări a instituțiilor juridice reglementate în proiectele de coduri.

3 Datele provin din Anuarul Statistic al României, publicat de Institutul Național de Statistică (capitolul 22)